

Altjóða Friðarárið 1986 og Bahá'í:

Fyriðáttan um heimsfrið

2. partur

Tað fjarleggur ikki tær grundleggjandi orsøkirnar til kriggj at seta bann fyri kjarnorkuvápnunum, nýtsluni av eiturgassni og bakteriufroðilugum stríðshátti. Tattan mun til hvussu týðandi sovordin praktisk stig heilt eyðvitað eru í friðargongdini, so eru tey í sjálvum sær alt ov grunn til at fáa í lag varandi ávirkan. Menniskjurnar eru nóg uppfingarsamar til at finna upp á aðrar bardagahættir og nýta mat, rævin, búskaparlig tilmót, idnaðarligt vald, hugmyndafrøði og yvirgang til at taka undan hvørjum øðrum í endaleysari jagstran eftir ræði og valdi. Tað núverandi gjøgnumheila vanskilið í tilfarsligum býti millum menniskjur kann heldur ikki fáast í rættlag við at javna ávis stríð og ósemjur millum tjóðir. Ektad alheimsleg ramma má takast í nýtslu.

Ímillum ríkisleiðararnar skortar av sonnum ikki sannkenning av heimsuffatandi eyðkennum trupulleikans, sum gera seg greið í teimum støðugt fleiri spurningunum, teir fáa dagliga. Harafurtur kemur rúgván av kann-ingum og loysnaruppskotum, nógvir áhugaðir og vælvitandi bólkar eins væl og yrkisgøgn Sameindu Tjóða hava latið úr hondum til tess at burturbeina ein og hvønn möguleika fyri óvitan um avbjóðingarnar fyri framman. Men hinvegin er viljin lami, og júst hesin lamningur má kannast og viðgerast vandaliga. Sum nevnt fyrr hevur hesin lamningur djúpar røtur í sannføringini um tann náttúrliga stríðshugan hjá meniskjunum, ið hevur havt við sær, at vit himprast við at hugsa um möguleikan at laga tjóðskaparlig áhugamál undir tey viltfevnandi krøvini, sum stovnsseting av sameindari heimskipan setur.

Óvinnurin kann tevjast yvir í árestandi dugi hjá óvandi og kúgaðum fjøldum at málbera sitt ynski um nýggja skipan, ið býður teimum høvi at liva í vælferð, friði og samljóði við allari mannaættini.

Royndarstigini, sum eru tikin móti heimskipan aftaná seinna heimsbardaga, birta góðar vónir. Tann vaksandi hugurin hjá landabólukum at reglmynda sambond, ið gera teir færar fyri at arbeiða saman í felags-

áhugamálum, bendir á, at enda munnu sigra á hesum lamningi. ASEAN-londini (Landsynningsasiatiska Statssamgongan), CARICOM (Tann Karibiski Felagskapurin og felagsmarknaðurin), Tann Miðamerikanski Felagsmarknaðurin, COMICON (Ráðið fyri sínámillum búskaparliga hjálp), teir eruop-eisku felagskapirnir, Tað Arabiska Sambandið, OAU (Afrikanski Eindarfelagskapurin), OAS (Felagskapur Amerikurlanda), Felagskapur Suður-Kyrrahavslanda — øll hesi savnaðu tillæg umboðað av hesum felagskapum búga leiðina til heimskipan.

At fólk gevur sær meira og meira far um teir mest røftestu spurningarnar veitir eisini vón. Hóast opinberu ófullkomleikar Sameindu Tjóða, hava tær tiggjutas yvirlysingar, ið ST hevur samtykt, sjálvt um ikki allar stjórnr hava verið so ovurhugaðar fyri teimum, givið almenninginum kenslu av, at ljós er frammanfyri. Mannarættindayvirlysing, sáttmálum um fólkamóðsfyribyrging og revsing fyri tað, og tiltøk lík hesum, havandi til endamáls at avtaka øll sleg av mannamuni grundad á rasu, kyn ella árunaliga sannføring; sum halda fast við rættindi barnanna, verju av øllum fólki um imóti pin-ing, útruðing av hungri og undirmating, nýtslu av visindaligum og tekniskum uppdragunum til

frama fyri alla mannaættina. Um øll hesi tiltøk verða sett í verk og viðkað við dirvi, fáa tey tann dagin at nærkast, tá krigsspekilið hevur mist vald sitt yvir altjóða viðurskiptum. Óneyðugt er at leggja herþslu á, hvussu týndingarmiklir teir spurningarnir eru, sum hesar samtyktir og hesir sáttmálar eru vend imóti. Nakri fáir av hesum spurningum hava uppi-borið fleiri viðmerkingar orsakað av tí, at teir beinleiðis eru knýttir at heimsfriðarstovnssetingini.

Rasisma, eitt hitt mest oyðandi og harðvunna ill-ting, er ein tann størsta forðingin fyri friði. At inna hana er alt ov niðingslig misbjóðing av tign menniskjunnar til at kunna verða tolt undir nøkrum umstøðum. Rasisma skerjir teir óendaligu möguleikarnar hjá sinum offrum, spillir tey, ið inna hana og bakkast fram-burð menniskjunnar. Skal hesin trupulleikin verða loystur, mugu allar tjóðir náa fram til alheims semju, sum viðurkennir eind mannaættarinnar, og henda semja má setast í verk við hóskaði lóg-gávu.

Tann ov stóri munurin millum rík og fátæk, ið hevur verið kelda til so svávar liðingar, eftirheldur heiminum í leysstöðu, beinleiðis á breddanum til bardaga. Einans fá sam-feløg hava loyst henda trupulleika munadygt. Til tess at fáa loysn krevst samskipan av andligum, moralskum og praktiskum

tiltøkum. Nýggj skoðan á trupulleikan krevst, berandi í sær samráð við serfrøðingar úr nógvum ymskum visindagreinum, særir fyri búskaparligum og hugmyndafrøðilugum træðhugi. Tað krevst eisini, at tey fólk, sum beinleiðis eru uppi, eru við í teimum avgerðum, umráðandi er at taka beinan vegin. Tað er ikki bara spurningur, knýttur at tí neyðuga í at burturbeina ovur rikidømi og fátækt, men eisini at teimum and-ligu sannleikum, hørskilningur kann ala upp nýggja haldstöðu í almenninginum. At ala upp hesa haldstöðu er í sjálvum sær umráðandi partur av loysnini.

Tamarhaldsleys tjóðar-kensla, ið skilir seg frá heilsugóðum og heimilaðum fusturlandsalski, eigur at dvina fyri viðari trúskaparkenslu: alsik til alla mannaættina. Bahá'u'lláh sigur: »Jørðin er eitt land og menniskjurnar tess í-búgvur.« Hugtakið heimsborgararættindi er beinleiðis úrslit av teirri óundansleppandi sannroynd, at heimin er trænaður niður til eitt grannalag gjøgnum visindalig framstíg og innanhýsis heftingina landanna ímillum. Kærleiki til allar heimsins menniskjur úti-hýsir ikki kærleika til egði land. Framtakið hjá einum parti av einum heims-samfelagi verður best tænt við at siggja til framtakið hjá heildini. Tað eigur at verða vaksíð munandi um tað núverandi altjóða fyrítaks-

Í sambandi við Altjóða Friðarárið 1986 hevur Bahá'í heimsfelagskapurin givið út bræv undir heitinum »Fyriðáttan um heimsfrið«, stilað til allar tjóðir heimsins. Innihaldið ger tað núverandi stóðuna í heiminum upp, og m.a. verður heitt á leiðarar hansara, uttan mun til hugmyndafrøði, at stiga fram og við avgjörðum vilja samráðast í sameindari leitan eftir haldgóðum loysnum. Talan er so-statt ikki um nakra áhrúnaðarliga propa-gandu, men heldur um praktisk uppskot mótvægis teimum ovurstóru trupulleikunum, heiminur í dag hevur at dragast við.

Brævið er givið oddamonnunum í Eystri og Vestri eins væl og ST-aðalskrivvarranum Perez de Cuellar. Í Føroyum er tað handað Atla P. Dam, lögmanni. Móttøkan hevur sum heild verið stak góð, og millum tey oddafólk kring allan heimin, ið hava gjørt sera positivar viðmerkingar eru Margretha danadrotning, israelski forsetin Chaim Herzog og forsætisráðharrin Shimon Perez, Laurent Fabius, fyrrv. forsætisráðharri í Fraklandi, Willy Brandt, vinnari av Nobel-friðarvirðislenini og tann gitni katóliski gudfrøðingurin Hans Küng, fyri bert at nevna nakrar fáar. Átlanin er at »Fyriðáttan um heimsfrið« skal latast teimum leiðandi í Føroyum, umframt tí almenningi, ið er áhugaður, við tað, at tað víðger tey allarmest átrokandi málini fyri nútíðina.

semið, sum í fólkinum birtir liv undir sínámillum alskhug og samanhaldskenslu.

Átrúnaðarligt klandur og stríð hevur upp gjøgnum tíðirnar verið orsök til ótald kriggj og ósemjur, framstigaoyðandi, og verður í vaksandi mun av fólki um øllum religiónum, eins væl og teimum við ongari religión, áskoðað við stíki. Viðhaldsfólk úr øllum rel-

igiðnum mugu vera fús til at meta teimum grundleggjandi spurningum, hesi stríð seta fram, og at finna fram til greið svar. Avbjóðingin til átrúnaðarliga leiðarar mannaættarinnar er at hugsa um syrgiligu menniskjuliga stóðuna við samkenslu í hjartanum og ynski um at koma fram til sannleikan, og spyrja seg, um teir ikki í eyðmýkt fyri almáttuga Skapara teirra kunnu jarða gudfrøðiliga tvídráttin í kraftgóðum sínámillum várkunnaranda, sum hevði gjørt teir færar fyri samstarvi til gagns fyri skilningi og friði.

Kvinnufrigerðing, uppvinning av fullum javnrættindinum kynini ímillum, er ein hin týð-ingarmesta treytir fyri friði, hóast hon ikki er nógv viðurkend. Við at avnoka hesa javnstøðu verður órættvisi fram-móti hálvvari íbúgvamongd heimsins, og tað vekir hjá monnum skað-ligar haldstöður og vanar, ið verða skjútsað úr húskinum til arbeiðsplássíð, síðan upp í politikk og seinast til tey altjóðarligu viðurskiptini.

Einki grundarlag er, tað veri seg moralskt, praktiskt ella livfrøðiligt fyri rættvisgering av hesi afturrek-ing. Tey moralsku og sál-arfrøðiliga vakstrarlíkindini fyri altjóða friði fáast

